

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET
VOOR DE SLOOP VAN WONINGEN
AAN DE PELIKAANSTRAAT TE ASSEN

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET VOOR DE SLOOP VAN WONINGEN AAN
DE PELIKAANSTRAAT TE ASSEN

Gebruik en overname van gegevens
alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

*Buro Bakker (2013);
Toetsing Flora- en faunawet voor de sloop van woningen aan de Pelikaanstraat te Assen
Buro Bakker adviesburo voor ecologie BV te Assen,
in opdracht van HKB Stedebouwkundigen.*

in opdracht van:

HKB STEDEBOUWKUNDIGEN

contactpersoon:

MEVR. M. VAN SCHOONHOVEN

uitgevoerd door:

BURO BAKKER ADVIESBURO VOOR ECOLOGIE BV
Weiersloop 9 Postbus 10034 9400 CA Assen - tel. 0592-313389 - info@burobakker.nl

Projectleiding:
Ir. M.S. Van Kerkevoorde

Veldwerk & rapportage:
Ing. R. Zwerver

Inhoud

1	INLEIDING.....	1
1.1	AANLEIDING EN DOEL	1
1.2	WETTELIJK KADER	1
1.3	METHODE.....	1
1.4	PLANGEBIED	1
1.5	VOORGENOMEN ONTWIKKELING.....	2
2	FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG....	3
2.1	FLORA.....	3
2.2	VOGELS	3
2.3	VLEERMUIZEN	4
2.4	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN.....	4
2.5	REPTIELEN EN AMFIBIEËN.....	5
2.6	VISSEN.....	5
2.7	ONGEWERVELDEN	6
2.8	LICHT BESCHERMDE SOORTEN.....	6
3	CONCLUSIES	7
3.1	SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN.....	7
3.2	SAMENVATTING VERVOLG.....	7
4	BRONNEN	8
	BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET	
	Toetsingskader Flora- en faunawet.....	

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

Actium Wonen is voornemens 24 woningen te slopen aan de Pelikaanstraat. Deze verouderde woningen beantwoorden niet meer aan de eisen en wensen van deze tijd. Na de sloop worden verschillende typen woningen gebouwd, die meer diversiteit en kwaliteit brengen in de wijk. Naast gezinswoningen in de huur- en koopsector, worden ook appartementen en levensloopgeschikte woningen gerealiseerd, waar bewoners tot op hoge leeftijd kunnen blijven wonen. Voor de buurt is de nieuwe woonvoorziening een mooie bijdrage aan het leefbaar en vitaal houden van Assen-Oost.

Effecten op beschermde flora en fauna als gevolg van de gewenste ontwikkeling, kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Buro Bakker is gevraagd om middels een verkennende toetsing (quickscan) eventueel aanwezige beschermde flora en fauna in beeld te brengen en de effecten van de gewenste ontwikkeling op deze soorten te beoordelen.

Met de quickscan wordt eenduidig in beeld gebracht of en welke beschermde soorten in het plangebied aanwezig kunnen zijn. Indien de gewenste ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten voor deze soorten, leidt de quickscan tot aanbevelingen voor vervolgstappen. Het uiteindelijke doel is het afstemmen van de ontwikkeling op de aanwezigheid van beschermde soorten, zodat gewerkt wordt binnen de kaders van de Flora- en faunawet.

1.2 WETTELIJK KADER

De Nederlandse natuurwetgeving is gebaseerd op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. De soortbescherming is hierbij uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt een aantal veelal zeldzame of kwetsbare planten- en diersoorten. Relevant zijn in het kader van deze quickscan vooral de bepalingen die van toepassing zijn op ruimtelijk inrichting en ontwikkeling. De Flora- en faunawet is overal in Nederland van toepassing, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten.

Er worden in de Flora- en faunawet drie verschillende beschermingsniveaus gehanteerd: een lichte, een matige en een zware bescherming. Voor soorten met een lichte bescherming geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Bij matig en zwaar beschermde soorten zijn mitigerende maatregelen van toepassing als effecten van de gewenste ontwikkeling niet uitgesloten kunnen worden. Dit betekent dat ontwerp, planning en/of uitvoering afgestemd moeten worden op de beschermde soorten, zodanig dat de functionaliteit van de verblijfplaats van deze soorten behouden blijft. Een ontheffingsprocedure treedt in werking als mitigatie niet mogelijk is.

Een toelichting op de Flora- en faunawet staat in Bijlage I.

1.3 METHODE

Voor de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie bronnen achter in dit rapport). Op 1 februari is een ecologische verkenning in het gebied uitgevoerd. Daarbij is gelet op de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Daarnaast zijn inschattingen gemaakt van het (mogelijke) voorkomen van beschermde soorten op basis van terreinkenmerken.

1.4 PLANGEBIED

Het plangebied is gelegen in de bebouwde kom van Assen. De locatie bevindt zich in de Gemeente Assen, Provincie Drenthe. Figuur 1 laat de begrenzing van het onderzoeksgebied zien.

Figuur 1: De ligging van het plangebied in de bebouwde kom van Assen. (Bron: Google Earth Pro).

Het plangebied bestaat uit voormalige huurwoningen met tuinen. Er zijn zowel duplexwoningen als rijtjeswoningen aanwezig. De tuinen zijn over het algemeen spaarzaam begroeid. Er zijn relatief weinig bomen en struweel aanwezig. Langs de weg is laanbeplanting aanwezig die behouden zal blijven.

Figuur 2: Impressie van het plangebied aan de Pelikaanstraat.

1.5 VOORGENOMEN ONTWIKKELING

De in het plangebied aanwezige bebouwing zal worden gesloopt en de tuinen zullen worden ontruimd. Op de vrijkomende ruimte zal nieuwbouw worden gepleegd.

2 FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG

In de paragrafen 2.1 tot en met 2.7 wordt de (mogelijke) aanwezigheid van zwaar en matig zwaar beschermde flora en fauna besproken. De mogelijke aanwezigheid van deze soorten kan leiden tot de aanbeveling voor vervolgonderzoek of tot een mitigatieopgave. In paragraaf 2.8 wordt ingegaan op de aanwezigheid van licht beschermde soorten.

Tevens worden de effecten beoordeeld die de voorgenomen ontwikkeling heeft op beschermde flora en fauna.

2.1 FLORA

Voorkomen

Zwaar of middel zwaar beschermde plantensoorten werden niet aangetroffen. Deze kunnen op basis van het aanwezige biotoop worden uitgesloten. De omstandigheden zijn in het onderzoeksgebied niet geschikt voor (middel) zwaar beschermde plantensoorten. De vegetatie kan worden gekarakteriseerd als tuinbeplanting. Afgezien van deze aangeplante vegetatie (die hier verder niet zal worden behandeld) is een deel van de vegetatie spontaan gaan groeien. Er werd onder andere Engels raaigras, Kruidende boterbloem, Madeliefje, Vertakte leeuwetand en Vogelmuur aangetroffen in het plangebied.

Effecten en vervolg

Zwaar of middel zwaar beschermde plantensoorten komen niet voor, negatieve effecten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

2.2 VOGELS

Voorkomen

De Huismus werd waargenomen in het plangebied. Deze soort kan hier ook broedgelegenheid vinden onder de dakpannen van de woningen. Voor de jaarrond beschermde Gierzwaluw zijn eveneens broedlocaties aanwezig. Gierzwaluwen overwinteren in het zuiden en konden tijdens de quickscan niet worden waargenomen. De Huismus en Gierzwaluw zijn jaarrond beschermde soorten. Dergelijke vogels keren jaarlijks terug op dezelfde nestlocaties en zijn ook sterk afhankelijk van deze locaties. Daarom zijn deze nesten het gehele jaar beschermd, ook buiten het broedseizoen. Overige jaarrond beschermde vogels (zoals roofvogels en uilen) komen niet voor.

Naast de Huismus werden Merel, Turkse tortel, Kauw, Pimpelmees en Koolmees aangetroffen in het gebied. Daarnaast kunnen ook soorten als Zanglijster, Roodborst, Winterkoning, Vink en Zwartkop broedgelegenheid vinden in het plangebied.

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde soorten

Nader onderzoek naar de aanwezigheid van nestlocaties van Huismus en Gierzwaluw is noodzakelijk om het belang van het plangebied voor deze soorten vast te kunnen stellen. Overige jaarrond beschermde soorten kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Algemene broedvogels

Voor de overige broedvogels geldt dat werkzaamheden die worden uitgevoerd tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van nesten. Dit betreft zowel de vogels die in het plangebied zelf broeden als de vogels die binnen de beïnvloedingsfeer van de werkzaamheden broeden. Dergelijke verstoring is niet toegestaan en hiervoor wordt bovendien geen ontheffing verleend.

De werkzaamheden dienen daarom in eerste instantie buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot half juli. Bij het uitvoeren van werkzaamheden in het broedseizoen is van belang dat vogels ontmoedigd worden om in het gebied tot broeden te komen. Het plangebied dient hiervoor voorafgaand aan het broedseizoen onaantrekkelijk gemaakt te worden voor vogels, en gedurende het broedseizoen onaantrekkelijk gehouden worden door het wekelijks maaien van de vegetatie. Wanneer dit niet mogelijk is, moet het plangebied voorafgaand aan de werkzaamheden gecontroleerd worden op de aanwezigheid van nesten. Deze controle moet worden uitgevoerd door een vogelkundige. De kans bestaat dan dat het werk stilgelegd moet worden.

2.3 VLEERMUIZEN

Verblijfplaatsen

Er werden op verschillende locaties potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen. Onder de nokpannen, gevelpannen, onder vensterbanken en langs kozijnen bevinden zich kieren en spleten waarlangs vleermuizen in de spouwmuren en onder dakpannen kunnen komen (zie figuur 3). De te slopen gebouwen zijn van een type waarin vaak verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetroffen.

Figuur 3: Potentiële in- en uitvliegopeningen onder vensterbanken en op de zijgevels.

Belangrijke vliegroutes

Langs de laanbomen langs van de Pelikaanstraat kan zich een vliegroute van vleermuizen bevinden. Vliegroutes verbinden verblijfplaatsen met jachtgebieden en vormen daardoor een onmisbaar onderdeel van het vleermuisleefgebied.

Belangrijk foerageergebied

Waarschijnlijk bevindt zich foerageergebied van vleermuizen boven de tuinen. Of er belangrijke/essentiële foerageergebieden aanwezig zijn hangt af van de kwaliteit van het jachtbiotop en of zich grote verblijfplaatsen van vleermuizen in de directe omgeving bevinden. Essentieel jachtbiotop wordt niet verwacht maar kan evenmin op voorhand worden uitgesloten.

Er is geen open water in het plangebied aanwezig, waardoor essentiële drinkwaterplaatsen kunnen worden uitgesloten.

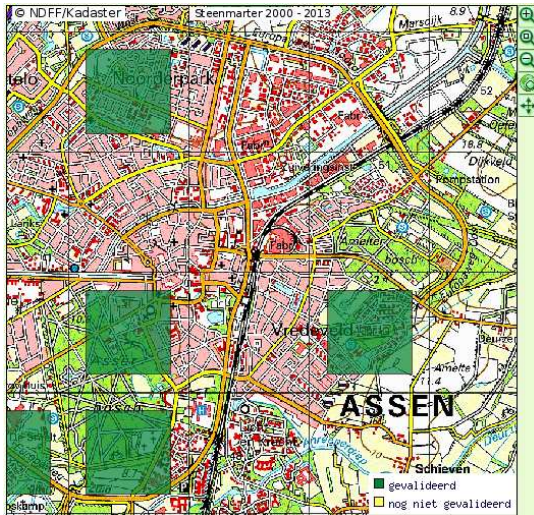
Effecten en vervolg

Nader onderzoek naar vleermuizen is noodzakelijk om het belang van het plangebied voor deze dieren vast te kunnen stellen. De gebouwen in het gebied lenen zich goed als verblijfplaats van vleermuizen en langs de laanbomen kan een vliegroute aanwezig zijn.

2.4 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Voorkomen

De middelzwaar beschermde Steenmarter kan mogelijk verblijfplaatsen vinden in de schuren in het onderzoeksgebied. Op enkele plaatsen liggen dakpannen los of zijn raampjes gebroken waardoor Steenmarters toegang tot de schuren kunnen hebben.

Figuur 4: Verspreiding Steenmarter in en rondom het plangebied (Telmee.nl)

Uit verspreidingsgegevens blijkt dat ook de middelzwaar beschermde Eekhoorn in de omgeving van het plangebied voorkomt (Telmee.nl). Eekhoorns zouden ook sporadisch in het plangebied voor kunnen komen. Het onderhavige gebied behoort echter niet tot het reguliere leefgebied van deze soort, er zijn geen verblijfplaatsen van Eekhoorns aanwezig. Overige zwaar of middelzwaar beschermde soorten zoals Das, Boommarter en Otter kunnen op voorhand worden uitgesloten. Voor deze soorten is geen geschikt biotoop aanwezig in het plangebied.

Effecten en vervolg

Nader onderzoek naar de Steenmarter is noodzakelijk om vast te kunnen stellen of zich verblijfplaatsen van deze soort in het onderzoeksgebied bevinden. Alleen de schuren met openingen die als in- en uitgang van Steenmarters kunnen dienen hoeven van binnen te worden onderzocht.

Zwaar of middelzwaar beschermde zoogdieren komen niet voor. Negatieve effecten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

2.5 REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Voorkomen

Zwaar beschermde reptielen en amfibieën zoals Poelkikker, Kamsalamander en Alpenwatersalamander kunnen op voorhand worden uitgesloten. Er is in het plangebied of de directe omgeving geen geschikt voortplantingswater voor deze soorten aanwezig. De aanwezigheid van voortplantingslocaties, landbiotoop over overwinteringsbiotoop kan daardoor op voorhand worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

Zwaar of middelzwaar beschermde reptielen en amfibieën komen niet voor. Negatieve effecten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

2.6 VISSSEN

Voorkomen

Open water komt niet voor in het onderzoeksgebied zodat de aanwezigheid van vissen kan worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

Zwaar of middelzwaar beschermde vissen komen niet voor. Negatieve effecten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

2.7 ONGEWERVELDEN

Voorkomen

Zwaar beschermde ongewervelden zoals Heideblauwtje en Groene Glazenmaker kunnen op voorhand worden uitgesloten. Er is voor deze zeldzame insectensoorten geen geschikt leefgebied aanwezig.

Effecten en vervolg

Zwaar beschermde ongewervelden komen niet voor. Negatieve effecten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

2.8 LICHT BESCHERMDE SOORTEN

Voorkomen

Naast de in dit hoofdstuk behandelde matig en zwaar beschermde soorten, zal ook een aantal licht beschermde soorten voorkomen. In tabel 1 is hiervan een overzicht opgenomen.

Tabel 1: Waargenomen en verwachte licht beschermde soorten

Soortgroep	Soort	Type waarneming
Zoogdieren	Mol <i>Talpa europaea</i>	Waarschijnlijk aanwezig
	Egel <i>Erinaceus europaeus</i>	Waarschijnlijk aanwezig
	Bosmuis <i>Apodemus sylvaticus</i>	Waarschijnlijk aanwezig
	Bosspitsmuis <i>Sorex araneus</i>	Waarschijnlijk aanwezig
	Huisspitsmuis <i>Crocidura russula</i>	Waarschijnlijk aanwezig
Amfibieën	Bruine kikker <i>Rana temporaria</i>	Waarschijnlijk aanwezig
	Gewone pad <i>Bufo bufo</i>	Waarschijnlijk aanwezig

Effecten en vervolg

De negatieve effecten op licht beschermde planten en dieren zullen niet leiden tot het vernietigen van hele populaties. Het betreft allemaal algemene soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Schade aan soorten waarvoor een vrijstelling geldt voor de Flora- en faunawet hoeft niet te worden gecompenseerd. Op deze soorten is de zorgplicht wel van kracht (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht bepaalt dat men wilde planten en dieren zo min mogelijk schade dient te berokkenen. Een veelgebruikte invulling van deze zorgplicht bestaat uit het ongeschikt maken van het plangebied voor dieren, door deze enkele dagen voorafgaande aan de werkzaamheden kort af te maaien. Dieren krijgen dan de tijd om het plangebied te verlaten en elders leefgebied te zoeken.

3 CONCLUSIES

3.1 SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN

Tabel 2: Overzicht van waargenomen of waarschijnlijk in het plangebied voorkomende zwaar of matig zwaar beschermde fauna.

Soortgroep	Soort	Functie	Beschermings-regime
Vogels	Huismus	Broedgelegenheid	Jaarrond beschermd
	Gierzwaluw	Broedgelegenheid	Jaarrond beschermd
	Overige soorten	Broedgelegenheid	Nesten strikt beschermd in broedseizoen
Zoogdieren	Vleermuizen	Verblijfplaatsen en vlieg-route	Zwaar beschermd
	Steenmarter	Verblijfplaatsen	Middelzwaar beschermd

De overige in het plangebied gevonden en te verwachten soorten zijn licht beschermd (zie § 2.8). Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft voor deze soorten niet te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (zie Bijlage 1) is dan wel van kracht.

3.2 SAMENVATTING VERVOLG

- Nader onderzoek naar nestlocaties van de jaarrond beschermde Huismus en Gierzwaluw zijn noodzakelijk om vast te kunnen stellen welke functie het plangebied voor deze soorten heeft. Dit onderzoek vindt plaats in de periode van half april t/m half juli.
- Nader onderzoek naar zwaar beschermde vleermuizen in de periode van half mei t/m september is noodzakelijk om vast te kunnen stellen of zich vliegroutes en verblijfplaatsen in het plangebied bevinden. Vleermuisonderzoek moet voldoen aan het vleermuisprotocol. Dat houdt onder meer in dat er binnen de genoemde periode minimaal op vier momenten onderzoeken met een batdetector plaats moeten vinden om verblijfplaatsen en overige belangrijke elementen van het leefgebied van vleermuizen vast te kunnen stellen.
- Om de aanwezigheid van de middelhoog beschermde Steenmarter vast te kunnen stellen dienen schuurtjes die voor Steenmarters toegankelijk zijn op aanwezigheid van verblijfplaatsen te worden onderzocht. Dit onderzoek vindt eenmalig plaats in de zomerperiode.
- Indien zich (verblijfplaatsen van) zwaar of middelzwaar beschermde soorten in het plangebied bevinden dient hiervoor een ontheffing te worden aangevraagd bij de Dienst Regelingen. Een dergelijke ontheffingsaanvraag heeft doorgaans een looptijd van drie maanden.
- Ten aanzien van overige soorten (licht beschermd of onbeschermd) is de zorgplicht van kracht. Door zorgvuldig te handelen tijdens de werkzaamheden dienen slachtoffers onder deze soorten zoveel mogelijk te worden voorkomen.

4 BRONNEN

Flora

Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra en T. Westra, 1985 -1994. Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties deel 1 - 5. KNNV Uitgeverij / IVN.

Werkgroep Florakartering Drenthe, 1999. Atlas van de Drentsche Flora. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem / Werkgroep Florakartering Drenthe.

Amfibieën en reptielen

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. Nationaal natuurhistorisch museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

www.ravon.nl

Zoogdieren

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. KNNV Uitgeverij.

Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.

Vogels

Bijlsma, R.G., F. Hustings & C.J. Campbuisen, 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij / KNNV Uitgeverij, Haarlem / Utrecht.

DR-loket, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten Flora- en faunawet.

SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 - 2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Insecten

Bos, E., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (*Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea*). Nederlandse fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Dijkstra, A.C.J., J. de Vries en B.J. Hoentjen, 2003. Dagvlinders in Drenthe. Voorkomen en verspreiding 1990 - 2001. Uitgeverij PubliQue / Vlinderwerkgroep Drenthe.

Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Nederlandse vereniging voor libellenstudie (2008). Brachytron 11(2) Themanummer: actualisatie atlas, NVL,

Overig

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

Google Earth Pro. 2009 Tele Atlas.

Ministerie van EL&I, 2011. Kaartenmachine beschermde natuurgebieden:

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx

BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET

Wetsartikelen

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Beschermingscategorieën

De Flora- en faunawet in samenhang met het Besluit en de Regeling beschermde dier- en plantensoorten biedt de mogelijkheid tot het verkrijgen van vrijstellingen en ontheffingen van die verboden, mits aan voorwaarden wordt voldaan. De volgende beschermingsregimes worden onderscheiden:

Licht beschermde soorten. Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling, mits bij ingrepen sprake is van de uitvoering van bepaalde werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Matig beschermde soorten. Dit betreft soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling of ontheffing wordt verleend. Voor deze soorten geldt een vrijstelling, als volgens een door de Minister van LNV (thans EL&I) goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Als niet volgens een gedragscode wordt gewerkt, zal voor deze soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Deze ontheffing wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten (de zogenaamde lichte toets).

Zwaar beschermde soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, alsmede soorten die voorkomen op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn alsmede de van nature binnen de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Een ontheffing met betrekking tot deze soorten wordt verleend als wordt voldaan aan drie criteria: 1) er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten; 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang; 3) er is geen andere bevredigende oplossing. Aan de alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zogenaamde uitgebreide toets.

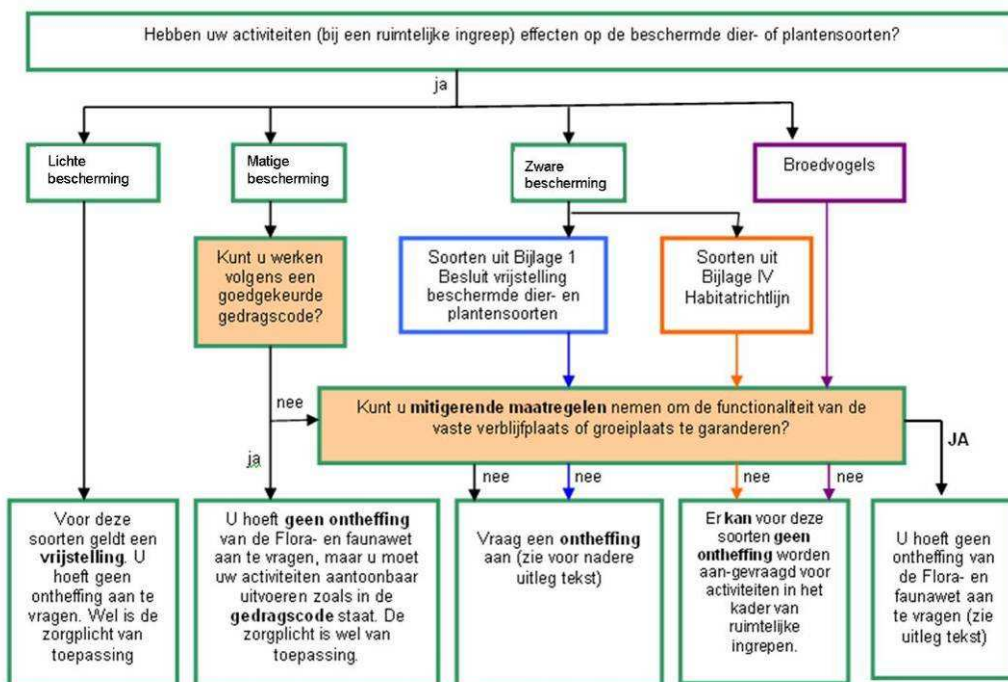
Broedvogels Voor vogels, evenals voor diersoorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bepaalde soorten die bij amvb zijn aangewezen, geldt ingevolge de Flora- en wet het zwaardere beschermingsregime. Dit beschermingsregime is aan de orde bij de ontheffingverlening. Werkzaamheden waarbij nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen worden beschadigd, vernield, uitgehaald, weggenomen of verstoord, zijn op grond van artikel 11 Flora-

en faunawet verboden. Voor veel vogels wordt aangenomen dat zij alleen tijdens het broedseizoen een nestplaats respectievelijk een vaste rust- en verblijfplaats hebben en buiten deze periode niet. Om te voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met het verbod van artikel 11 Flora- en faunawet, dient in dat geval het broedseizoen te worden ontzien. Voor een kleine groep vogels geldt dat zij hun nestplaatsen respectievelijk hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik (kunnen) hebben. Deze plaatsen vallen dan ook jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 11. De vogelsoorten waarvoor dit geldt, zijn door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I vermeld op de "Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep" van augustus 2009. Door het treffen van mitigerende maatregelen kan worden voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met de verbodsbepaling van artikel 11 Flora- en faunawet. Indien aantasting of versterking van de nestplaats of de vaste rust- en verblijfplaats niet te voorkomen is, dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

TOETSINGSKADER FLORA- EN FAUNAWET

Stroomschema

Op 26 augustus 2009 is door het toenmalige ministerie van LNV een aangepast beoordelingschema voor de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen gepubliceerd (Min. LNV, 2009). Centraal in deze beoordelingswijze staan de mitigerende maatregelen waarmee de functionele leefomgeving van beschermde planten en dieren behouden moet blijven. Pas als de effecten van de beoogde ruimtelijke ingrepen op beschermde soorten niet gemitigeerd kunnen worden, is er in het kader van de Flora- en faunawet sprake van een ontheffingsplicht. In het stroomschema in figuur A is de beoordelingswijze voor soorten met een verschillend beschermingsregime uitgewerkt.

Figuur A. Stroomschema van de werking van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen (op basis van: ministerie van LNV, 2009).

Mitigatie als uitgangspunt

Als er bij de effectenbeoordeling van een activiteit is vastgesteld dat negatieve gevolgen op beschermde soorten kunnen optreden (dat wil zeggen: overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 8 t/m 12 in de Flora- en faunawet), zijn vervolgstappen aan de orde. Met uitzondering van de categorie 1 soorten, waarvoor een vrijstelling geldt, staat het treffen van mitigerende maatregelen hierbij steeds centraal. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkomen van negatieve gevolgen van een activiteit. Onder mitigatie valt bijvoorbeeld het aanpassen van de planning van de werkzaamheden op de aanwezigheid van beschermde soorten, het wegvangen van dieren voorafgaand aan werkzaamheden of het aanbieden van alternatieve verblijf- en foerageerplekken.

De mitigerende maatregelen zijn voldoende als de functionaliteit van het leefgebied continu behouden blijft. Belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Het leefgebied omvat naast een voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats ook de foerageergebieden en de migratieroutes die nodig zijn om de verblijfplaats te gebruiken.
- Ook een tijdelijke achteruitgang als gevolg van de activiteit is niet toegestaan. De mitigatie moet dus al werken op het moment dat het negatieve effect van de activiteit optreedt.
- Over het succes van de mitigerende maatregel dient een hoge mate van zekerheid te bestaan. Deze zekerheid kan bijvoorbeeld verkregen worden door wetenschappelijk onderzoek of aantoonbare praktijkervaringen.

Procedures per beschermingscategorie

Uit figuur A. blijkt dat er bij elke beschermingscategorie op een andere manier invulling gegeven kan worden aan de mitigatie van effecten.

Licht beschermde soorten. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Er geldt geen mitigatieverplichting. Wel is de zorgplicht van toepassing. Deze plicht houdt in dat iedereen bij al zijn handelen nadelige gevolgen voor alle in het wild levende dieren en planten zoveel mogelijk moet voorkomen. Het onnodig toebrengen van schade is niet toegestaan.

Matig beschermde soorten. Voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen kan bij matig beschermde soorten worden teruggegrepen op een goedgekeurde gedragscode (of eventueel zelf een gedragscode worden opgesteld). Gedragscodes worden opgesteld door sectoren (zoals waterschappen, gemeenten of de bouwsector) en ter goedkeuring voorgelegd aan Dienst Regelingen. Iedereen kan gebruik maken van deze gedragscodes voor zover de betreffende activiteit en het effect hiervan op beschermde soorten in de gedragscode zijn opgenomen. De situatiespecifieke uitwerking van de mitigatie moet dan worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Als geen gedragscode beschikbaar is, geldt de werkwijze zoals bij zwaar beschermde -soorten is beschreven.

Zwaar beschermde soorten. Het werken volgens een gedragscode is bij zwaar beschermde soorten niet toegestaan. De mitigerende maatregelen moeten in dit geval worden vastgelegd in een activiteitenplan. In de praktijk zullen de mitigerende maatregelen die in een activiteitenplan worden vastgelegd veel overeenkomst vertonen met een werkprotocol voor matig beschermde soorten. Een wezenlijk verschil is dat er geen goedkeuring van Dienst Regelingen aan een activiteitenplan ten grondslag ligt. Formeel is deze goedkeuring niet nodig; met de uitvoering van mitigerende maatregelen worden negatieve effecten immers voorkomen. Het Ministerie van EL&I adviseert echter wel om het activiteitenplan ter beoordeling aan Dienst Regelingen voor te leggen. Een positieve afwijzing van de aanvraag van Dienst Regelingen verkleint de kans op vertraging, bijvoorbeeld als er iemand bezwaar maakt tegen de plannen.

Vogels. Voor broedvogels bestaat de mitigatie in de regel uit het ontzien van de broedtijd of het treffen van maatregelen om te voorkomen dat vogels in het projectgebied tot broeden komen. Voor soorten met een jaarrond beschermde nestplaats is daarnaast een omgevingscheck vereist. Hierbij moet worden vastgesteld of de soort zelfstandig in de omgeving

een vervangend nest kan vinden. Is dat niet het geval dan moet een alternatief nest worden aangeboden. Als ook dat niet mogelijk is, geldt er een ontheffingsplicht.

Ontheffingsplicht

Op het moment dat de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten met het uitvoeren van mitigerende maatregelen niet gegarandeerd kan worden, is er sprake van een ontheffingsplicht. De aanvraag voor een ontheffing, of bij een WABO-procedure voor een zogenaamde verklaring van geen bedenkingen, wordt door Dienst Regelingen op de volgende criteria beoordeeld:

1. De gunstige staat van instandhouding van de soort
2. Is er sprake van een wettelijk belang (niet voor matig beschermde soorten)
3. Is er een alternatieve oplossing (niet voor matig beschermde soorten).

Dienst Regelingen zal beoordelen of het wettelijk belang zwaarder weegt dan overtreding van de verbodsbepalingen.

Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (dit betreft een aantal van de zwaar beschermde soorten, waaronder alle vleermuizen) alsmede voor broedvogels geldt dat ruimtelijke ingrepen geen wettelijk belang zijn voor een ontheffing. Er dient sprake te zijn van een zwaarder belang, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid of grote redenen van openbaar belang. Als dit zwaardere belang niet aanwezig is, is voor deze soorten het uitvoeren van voldoende mitigerende maatregelen de enige manier om doorgang aan het initiatief te kunnen geven.

Rode lijsten

Soorten zijn opgenomen in Rode lijsten als ze worden bedreigd in hun voortbestaan. Deze lijsten omvatten verdwenen, ernstig bedreigde, bedreigde, kwetsbare en gevoelige planten en dieren in Nederland, verdeeld over achttien soortgroepen. Maatgevend voor plaatsing op deze lijst is mede de mate van afname van een soort in de afgelopen jaren. De Rode lijst biedt echter geen bescherming zoals de Flora- en faunawet dat doet. Voor het Ministerie van LNV zijn de Rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie streeft ernaar dat een volgende Rode lijst, die per soortgroep elke tien jaar verschijnt, kleiner zal zijn dan de huidige lijst. Hiertoe stimuleert het Ministerie dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties mag worden verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten (Ministerie van LNV, 2004). In de Rode lijst worden diverse categorieën onderscheiden:

- ernstig bedreigd (EB): zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- bedreigd (BE): sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
- kwetsbaar (KW): matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- gevoelig (GE): stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

mei 2013

Fotografie: Rudmer Zwerver

Vormgeving:
Joop Striker, Assen